

De ontwikkeling van nieuwe artistieke praktijken

Na het rondetafelgesprek met Guy Cassiers en Annemie Vanackere (zie p. 21) schreef Dirk De Wit onderstaande tekst. Het is zowel een uitwerking van zijn voorzet tot het gesprek als het resultaat van datzelfde gesprek. De discussie blijft geopend.

Nieuwe media en nieuwe technologieën worden vandaag ook in de podiumkunsten gebruikt. Maar gaat het over het gebruik van media als uitdrukkingvorm in een theateraal gegeven, zoals videobeelden, camera's of sensoren? Of verstaat men onder de term 'nieuwe media' de nieuwe artistieke praktijken die specifiek ontwikkeld werden in die digitale netwerk-omgeving, zoals participatie en uitwisseling? Nieuwe praktijken die in de jaren '90 ontwikkeld en technologisch vormgegeven werden buiten de specifieke ruimtes van theater of museum en buiten de institutionele relatie tussen curator en kunstenaar of tussen kunstenaar en publiek.

Laten we eerst ingaan op deze nieuwe praktijken om in een tweede paragraaf terug te komen op de relatie tussen theater en nieuwe media.

Nieuwe media, nieuwe praktijken: uitwisseling en participatie

De nieuwe artistieke praktijken zijn het gevolg van een tegenstrijdig beeld dat de nieuwe technologieën oproepen: homogenisering en gesloten éénrichtingsverkeer (consumptie) enerzijds en de mogelijkheid om autonoom te produceren, uit te wisselen en uit te zenden

anderzijds. Deze tegenstrijdigheid is een typisch gegeven voor alle massamedia.

Met de elektronische en digitale middelen kan je ontsnappen aan de objectivering van kunst (het verkoopbare object, de stagnering van betekenisgeving), aan de beslotenheid van het vertonen en aan de beperkte ontginning van de relatie met het publiek. Denken we maar aan de eerste videocamera's en -recorders (de portapak) uit de jaren '60 die door kunstenaars gebruikt werden om te werken met tijd en ruimte (directe feedback), om eigen performances in publieke plekken op te nemen en te verspreiden, om te werken met de intimiteit van stem en lichaam en om zich in of rond de populaire cultuur te situeren. Of denken we maar aan de videocamera's en montageprogramma's die nu beschikbaar zijn voor betaalbare computers. Hierdoor wordt het voor elke kunstenaar mogelijk om zelf op te nemen en te monteren op professionele standaarden en kunstwerken ook makkelijk te verspreiden via VHS-cassettes.

Deze camera's en recorders werden ook gebruikt door activisten en door autonome groepen om deel te nemen aan het openbare debat of om zelf discussies te initiëren. Zij werkten met de realiteit en met getuigenissen om te documenteren of om te mobiliseren en boodschappen te verspreiden. Via deze media werden dikwijls coalities gesmeed tussen kunstenaars, politieke activisten en filosofen: ze vonden elkaar rond ideologische vraagstukken of werkten samen aan projecten. Denken we maar aan politiek geïnspireerde videoprojecten uit de Nouvelle Vague (*France Tour Détour* van Jean-Luc Godard), de autonome videoproductiegroepen, de magazines uitgegeven op video,

de vrije radiostations, de openbare televisiekanalen (stadskanalen), autonome video- en kabelorganisaties zoals Paper Tiger TV.

Steeds hebben kunstenaars en activisten geijverd voor open kunstwerken en een toegankelijke en democratische spreiding via media. De nieuwe media waren een ideaal terrein om de notie van publieke ruimte te ontwikkelen en open te houden binnen de publieke gesubsidieerde omroepen (radio en televisie): publieke ruimte voor artistieke creatie, voor ontwikkeling van inhoud via documentaires en debat, voor weerstand tegen vervlakking en voor ontmoeting tussen verschillende standpunten. Daarom hechtten kunstenaars en activisten zo sterk aan het gebruiken en bezetten van de grote publieke televisiekanalen. Ze hebben getracht ze te infiltreren, te gebruiken en te bestoken. Denken we maar aan de kunstproductiecellen binnen de publieke omroep zoals Kunstzaken op BRTn, kunstprogramma's op VPRO, Kunstkanaal, La Sept enz.

Andere groepen hebben deze nieuwe media op een puur autonome wijze gebruikt voor alternatieve netwerken en circuits. Weer andere kunstenaars hebben de nieuwe ideeën en praktijken die ontwikkeld werden met behulp van deze media opnieuw binnen de instituties – zoals het museum en het podium – gebracht in de vorm van installaties, videoprogramma's en videoprojecties.

Als massamedium bieden de elektronische en digitale media een belangrijk potentieel om in elke huiskamer binnen te dringen. Het is dus vanzelfsprekend dat zowel publieke als private machten geïnteresseerd zijn in media, enerzijds als publieke dienst, anderzijds als verspreider